

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

ЗАҢ СЕРИЯСЫ
2022 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

ЮРИДИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 2022 ГОДА

ISSN 2958-8618

№ 3 (2022)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета
Юридическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на пересчет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания
№ KZ90VPY00046812

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация результатов научных исследований, актуальных проблем
в области права, привлечение внимания к перспективным
и актуальным направлениям юридической науки

Подписной индекс – 76199

<https://doi.org/10.48081/ATRQ8088>

Бас редакторы – главный редактор

Жетписов С.К.

д.ю.н., профессор

Заместитель главного редактора Олжабаев Б. Х., *к.ю.н., ассоц.профессор*
Ответственный секретарь Жамулдинов В. Н., *к.ю.н., ассоц.профессор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Биштыга А.,	доктор PhD, профессор (Республика Польша)
Зайцев О. А.,	<i>д.ю.н., профессор (Российская Федерация)</i>
Ахмеджанова Г. Б.,	<i>д.ю.н., профессор</i>
Ишеков К.А.,	<i>д.ю.н., профессор (Российская Федерация)</i>
Дуйсенов Э. Э.,	<i>д.ю.н., профессор</i>
Дорожинская Е. А.,	<i>д.ю.н., профессор (Российская Федерация)</i>
Балымов Е. К.,	доктор PhD
Омарова А. Р.,	<i>технический редактор</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

FTAMP

<https://doi.org/10.48081/EKFY9218>***Н. М Мусабекова¹, М. А Баданина², К. Т Кабдулина³**^{1,2,3}Торайгыров университет, Республика Казахстан, г. Павлодар

КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ ТҰРҒЫДАН ЭКСТРЕМИЗМГЕ ҚАРСЫ ТҰРУ

Бұл мақалада экстремизм мәселесінің өзектілігін және оның көрінуінің әртүрлі нысандарын қарастырады. Экстремистік қылмыстардың жағдайы, құрылымы және динамикасы, экстремизмдегі өзгерістер. Экстремистік қызметке қарсы іс-қимылдың құқықтық және ұйымдастырушылық негіздерін реттейтін құқықтық актілер, экстремистік қызметті жүзеге асыру үшін жауапкершілік. Экстремизм ұғымы. Экстремистік топ құрғаны және оған қатысқаны үшін қылмыстық жауапкершілік. Мемлекеттік органдардың экстремизмнің алдын алу саласындағы жұмысы және олардың құзыреті. Экстремистік қылмыстарды талдау. Қылмыстық сипаттағы төтенше жағдайларды білдіретін экстремистік бағыттағы қылмыс құрамының бірқатар ерекшеліктері қарастырылды. Экстремизм мен терроризм туралы әлемдік және отандық пікірлер. Германия мен Франциядағы экстремизмнің алдын алудың рөлі. Ұжымдық қауіпсіздік туралы Шарттың және оның негізінде құрылған ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымы (ҰҚШҰ) шеңберінде жасалған халықаралық келісімдердің негізгі мақсаты. Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше мемлекеттердің терроризмге және экстремизмнің басқа да зорлық-зомбылық қылмыстарына қарсы күрестегі ынтымақтастығы тұжырымдамасы туралы шешім қабылдауы. 2022 жылғы 2 қаңтардағы Қазақстан Республикасындағы оқиғалар туралы Бас прокурордың сөздері. Осы оқиғалардың нәтижесі мен талдауы. Экстремизммен күресудің жолдары мен әдістері қарастырылған. Экстремизммен байланысты қылмыстардың криминалистикалық ерекшеліктері, олардың құрылымдық элементтерінің мазмұны және олардың арасындағы тұрақты байланыстар. Экстремистік қылмыстардың алдын алу шаралары.

Кілтті сөздер: Экстремизм мәселесінің өзектілігі, экстремистік бағыттағы қылмыстар, қылмыстық жауапкершілік, мемлекеттік органдар, терроризм, қылмыс, ҰҚШҚ, ТМД, қаңтар оқиғасы.

Кіріспе

Экстремистік бағыттағы қылмыстарды тергеу мен ашу қазіргі кездегі қылмыснаманың өзекті мәселесі болып табылады, өйткені әртүрлі нысанда көрініс табатын экстремизм мемлекет қауіпсіздігіне, Қазақстан Республикасының конституциялық құқықтары мен бостандықтарына қатер төндіреді. Соңғы саяси және құқықтық әрекеттердің тиімділігіне қарамастан, экстремистерге қатысты қылмыстарды тергеу кезінде құқық қорғау органдарының өкілдері туындаған барлық мәселелер шешілген жоқ. Олардың жалпы саны уақыт өте келе артып келеді және оларға тек бескасыз күреспен және қоғамның мемлекеттің мұндай әрекеттеріне деген адал көзқарасын қалыптастыру арқылы қарсы тұруға болады. Заңдар мен нормативтік актілерде экстремистік әрекеттер мемлекеттің конституциялық құрылысын, аумақтық тұтастығы мен егемендігін күштеп өзгертуге, мемлекеттік билікті конституциялық емес жолмен басып алуға немесе ұстап қалуға, заңсыз қарулы құралымдар құруға, террористік қызметті жүзеге асыруға бағытталған іс-әрекеттерді жоспарлайтын, ұйымдастыратын, дайындайтын және оған қатысатын қызмет ретінде айқындалады.

Материалдар мен әдістер

Ғылыми-зерттеу жұмысында екі әдіс қолданылды: теориялық әдістер, нормативтік құқықтық актілерді келтіретін дедукциялық қорытынды, салыстырмалы талдау әдісі.

Нәтижелер және талқылау

Экстремистік қылмыстардың жағдайы, құрылымы және динамикасы көп жағдайда құқық қорғау органдарының осындай қылмыстық әрекеттерге қарсы тұруға бағытталған қызметтеріне байланысты болады. Экстремизм саласындағы тұрақты өзгерістер, оның қоғам үшін қаупінің өсуі және кейбір экстремистік қылмыстардың қылмыстық зілзалаға айналу жағдайы экстремизмге қарсы күрес саласында қылмыстық құқықты қолдану тәжірибесін зерделеуді талап етеді. Төтенше қылмыстар болып табылатын экстремистік қылмыстардың мәнін түсіну үшін осы қылмыстардың негізінде жатқан экстремизмді талдауды қажет етеді [1, б. 9].

Экстремизм қызметке қарсы іс шаралардың құқықтық және ұйымдастырушылық қатынастарын реттейтін нормативтік акті «Экстремизмге қарсы іс-әрекет туралы» 2005 ж 18 ақпанында қабылданған Қазақстан Республикасының заңы танылады.

Экстремизмге қарсы іс-қимыл – адам және азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын, конституциялық құрылыстың негізін қорғау, экстремизмнен Қазақстан Республикасының біртұтастығы мен ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету, экстремизмді ескерту, ашу, алдын алу және оның салдарларын жою, сондай-ақ экстремизмді жүзеге асыруға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою болып табылады. Экстремизмнің қазіргі кездегі көріністері мынадай:

- насихат жүргізу және жария түрдегі демонстрациялық жүріс-тұрыс;
 - белгілі бір көз қарастарға фанатизм және басқаларға қатысты зорлық-зомбылық;
 - террорлық және ұрлық операцияларын жүргізу;
 - идеология, демонстрация және насихат жүргізу арқылы билікті жаулап алу;
 - ұлттық рәсімдерді және осыған ұқсас атрибуттарды пайдалану.
- Экстремистік ұйымдар бұл әдістерді көпшіліктің көңілін аулау үшін қолданады.;

- әрекет етіп жатқан режим мен қоғамдық пікірлерге қарсы экстремистік материалдарды тарату және шақыру. Оларды жаппай тарату әлеуметтік тәртіпсіздікке және азаматтық тәртіпті бұзуға алып келеді [2].

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодекстің 182 б сәйкес, экстремистік топты құру және оған басшылық ету он жылдан он жеті жылға дейін бас бостандығынан айыруға сотталады және мүлкі тәркіленеді. Экстремистік топ қызметіне қатысу не онымен қылмыс жасау сегіз жылдан он екі жылға дейін мүлкі тәркіленіп бас бостандығынан айырылуға сотталады. Осы баптың бірінші және екінші бөлімінде қарастырылған әрекеттерді жасаса, яғни ресми қызметті пайдалана отырып немесе қоғамдық бірлестіктің басшысы болып қылмыс жасаса, он екі жылдан он жеті жылға дейін мүлкі тәркіленіп бас бостандығынан айырылуға, бес жылға белгілі бір қызметті басқаруға және белгілі бір қызметпен айналысу құқығынан айыруға сотталады, Қазақстан Республикасының азаматтығынан айыру және онсыз жазаланады [3].

Зандарда негізге ала отырып, экстремизмнің алдын алу саласындағы мемлекеттік органдардың жұмысы экстремизмге қарсы күрес жүргізу кезінде өте маңызды болып табылады. Басқа сөзбен айтқанда экстремизмге қарсы күрес – бұл тек алдын алу ғана емес, сондай-ақ бұндай қылмыстардың жолын кесу, уақытылы анықтау және тергеу болып табылады. Мемлекеттік органдар өзінің күзіреті шеңберінде экстремизмді болдырмау үшін келесідей алдын алу шараларын жүзеге асырады. Діни қызмет саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган Қазақстан Республикасы

территориясында құрылған діни бірлестіктер мен миссионерлердің қызметін зерттеп оған талдау жасайды, өз құзыретіне жататын мәселелер бойынша ақпараттық насихаттау іс-шараларын жүзеге асырады, Қазақстан Республикасының діни бірлестіктер туралы заңын бұзуға қатысты мәселені қарастырады, Қазақстан Республикасының экстремизмге қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзатын діни бірлестіктердің қызметіне тыйым салу туралы ұсыныстар енгізеді. Бұқаралық ақпарат құралдары ісі бойынша өкілетті орган бұқаралық ақпарат құралдары экстремизм туралы насихаттау және ақтауды жүргізуге жол бермеу туралы мониторинг жүргізеді, Қазақстан Республикасының заңдарының сақталуын қамтамасыз етеді, мемлекеттің тапсырысы бойынша бұқаралық ақпарат құралдарында ұлтаралық және конфессияаралық келісімді нығайту мәселелерін жария етуді қарастырады.

Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдары жедел-ізвестіру, барлау шараларын жүзеге асырады және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес мемлекеттік органдардың дәлелді қорытындылары бойынша өз іс-әрекеттерімен қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігіне қаіп төндіретін немесе зиян келтіретін азаматтарды, шетел азаматтарды және азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының аумағына кіруіне жол бермеу шараларын іске асырады.

Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары жедел-ізвестіру қызметін, қоғамдық тәртіпті қорғау бойынша атқарушылық және өкімдік қызметтерді жән,е қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етеді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өз іс-әрекеттерімен қоғам мен мемлекеттің қауіпсіздігіне қаіп төндіретін немесе зиян келтіретін азаматтарды, шетел азаматтарды және азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының аумағына кіруіне жол бермеу шараларын іске асырады.

Экстремизмге қарсы іс-қимылдың негізгі мақсаты болып Қазақстан Республикасында экстремистерді білдіруіне қарамастан оларды танмау, олардың экстремистер үшін жағдайлар мен мүмкіндіктер жасауына жол бермеу, азаматтардың құқықтық және саяси құқықтарын қалыптастыру, Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету танылады.

Экстремизмге қарсы күрес мынадай қағидаларға негізделген: заңның үстемдігі, ұлтына, нәсіліне, дініне, тіліне қоғамдық, этникааралық, діниаралық келісімге, мемлекеттік және қоғамдық ұйымдардың ынтымақтастығына қарамастан адам және азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының теңдігі.

Экстремистерді ескерту, анықтау және болдырмау мақсатында өз құзіреті шегінде құқықтық статистика мен арнайы есепті жүргізетін мемлекеттік органдар экстремистік деп танылған барлау материалдарының,

экстремистік ұйымдардың және сот шешімдерінің негізінде экстремистік әрекеттер жасады деп айып тағылғандардың, есебін жүзеге асырады. Егер сот ұйымды экстремистік деп тапса, онда ол оның қызметін экстремистерді жою жолымен тыйым салады, және егер барлау материалдары экстремистік немесе тұлға экстремизм үшін қудаланса, сот өз құзыреті шегінде құқықтық статистика және арнайы тіркеу үшін жауапты мемлекеттік органға ақпараттық жазбаны жіберуге міндетті. Өз құзыреті шегінде құқықтық статистика және арнайы тіркеу үшін жауапты мемлекеттік орган Сотпен экстремистік деп танылған ұйымдардың және барлау материалдардың біртұтас тізімін жүргізеді.

Экстремизмнің ең қауіпті көрінісі ретінде терроризм танылады. Терроризм (terror лат. тілінен аударғанда – қорқыныш, үрей деген мағынаны білдіреді) – бұл халықты қорқытумен және өзге де заңсыз зорлық-зомбылықтың өзге түрлерімен байланысты мемлекеттік органдармен, биліктің жергілікті органдарымен немесе халықаралық ұйымдармен қабылданған шешімдерімен қоғамдық санаға әсер ету практикасы мен зорлық-зомбылық идеологиясы. Террористік әрекеттер әрқашан қоғамдық, қоғамға немесе билікке әсер етуге бағытталады. Бүгінгі таңда террордың ең танымал және тиімді әдістерінің бірі билік өкілдеріне емес, бейбіт, қорғансыз және, ең бастысы, "мекен-жайы белгісіз" адамдарға бағытталған зорлық-зомбылық әрекеттері, бұқаралық ақпарат құралдары мен дүниежүзілік интернет арқылы апатты салдарларды көрсетеді. Мұның бәрі қоғамды қорқытуға, қоғамдық пікір қалыптастыруға бағытталған, бұл өз кезегінде билік пен мемлекеттік аппаратқа қатты әсер етеді. Экстремизм мен терроризмге қарсы ең үлкен қауіп қатері оған қоғам мүшелерінің жас мүшелеінің, соның ішінде кәмелетке толмағандардың көбірек қатысуы. Құқық қорғау органдарының мәліметтеріне сүйенсек, экстремистік топтарға, ұйымдарға қатысушылардың орта есеппен 80 пайызы 14 пен 20 жас аралығындағы жастар [4].

Жария топта кез келген жеке тұлға өз-өзін эмоционалды, стихиялы ұстайды, жүріс-тұрысында өзін-өзі сынау болмайды, есептеулер мен ойлауды жоққа шығарады. Адамдар моральсыз қатыгезге айналады. Олар әртүрлі сенімді демагогтардың, соның ішінде экстремистік көшбасшылардың идеологиялық өңдеуі мен қысымына оңай көнеді, басқалардың әрекеттерін қайталайды және зорлық-зомбылық пен қатыгездікті күшейтеді. «Мінез-құлық табыны» бар [5, 158 б.].

Топ лезде жиынға айнала алады, тәртіп күштеріне, мемлекеттік және жергілікті билікке қатысты зорлық-зомбылыққа, бұзатын ірекеттерге дайын, агрессивті бұқараға айнала алады.

Айтып өткен жөн, Франция елінде 1935 ж заңдылық декретіне сәйкес «жиналу» термині енгізілген, яғни тәртіпсіздік және зиян келтіруді тудыру үшін қоғамдық орында кездейсоқ немесе қасақана жиналу танылады. Топ қарулы болып табылады, егер біріншіден топтағы бір тұлға көрінетін қару ұстаса, екіншіден, бірнеше адам жасырылған қару ұстаса. Бұндай жағдайда жиналу таратылады, ал қару тәркіленеді.

Халықтық тәртіпсіздіктер – халықтың пікірінше қоғамның кең таралған бұқарасының өмірлік маңызды мүдделеріне әсер ететін қайшылықтар мен мәселелерді шешу қажеттігін елемейтін үкіметке қарсы халықтың жаппай демонстрациясы.

Этникалық, ұлттық және діни топтың көпшілік бөлігі өз ұлтының амгершілігін қорғау үшін көтеріледі. «Көптеген адамдар үшін көрінетін ішкі «Мен», – дейді Фрэнсис Фукуяма, – бұл жалпы адамның «Мен емес», белгілі бір адамның немесе белгілі бір жерде тұратын және белгілі бір әдет-ғұрыпты ұстанатын адамдардың «Мені». Біз ұлтшылдық немесе исламизм деп атайтын саяси қозғалыстар белгілі бір біріккен адамдар тобының қадір-қасиетін тануға деген Осындай ұмтылыстардан туындайды [6, 64 б.].

Айта кету керек, мұндай пікірлер мен қозғалыстар өте эмоционалды және жаппай қатыгез болып келеді. Бұл қасиеттер қозғалыстарға жойқын күш береді және әлеуметтік бейбітшілік пен қоғамдық тұрақтылыққа тікелей қауіп төндіреді.

«Caspian Bridge» ақпараттық-аналитикалық орталықтың басты редакторы саясаттанушы Замир Каражанов «Ресейде және Орталық Азия елдерінде экстремизмнің алдын алу» атты сарапшылардың халықаралық жиындағы баяндамасында Еуразия азаматтарын экстремистік топтарға тартуға қарсы іс-қимылдар жасау міндетін атап өтті: «Бүгінгі таңда экстремистік ұйымдарға экстремистік ұяшықтарға тартудың алдын алу негізгі міндет. Жалдау тек діни ұйымдарда ғана емес бұрыннан бері орын алып келе жатыр. Насихаттаудың ұяшықтары тек жұмыс орындарда ғана емес мектеп пен университет қабырғаларынан да тексерілуде. Жаңа қызметкерлерді түзету мекемелеріне тарту барлығына белгілі. Тәжірибе көрсеткендей, кез келген тұлға дағдарыстық жағдайда болса, тез арада радикалдануы мүмкін. Соған қарамастан алдын алу жұмыстарының бұрынғы әдістері тиімсіз болады [7].

Өз еңбектерінде Ресей Федерациясының еңбек сіңірген заңгері, заң ғылымдарының докторы В. А. Лукашовбылай дейді: «жедел» іздестірудің профилактикасы қылмыстардың алдын алу және қылмыстық әрекеттерді жүзеге асыруға ықпал ететін қажетті шараларды қабылдау мақсатында бейінді тұлғаларға әсер ететін жедел іздестіру органдарының жасырын қызметінің

ерекшеліктерімен сипатталады. Жедел-тергеу профилактикасының маңызды ерекшелігі-ол жедел-тергеу іс-әрекеттерін есепте тұрған адамдарға қатысты жүргізілетін нақты ақпараттық қолдаумен бірге жүреді. Жедел-тергеу профилактикасының міндеті – қылмыстың жай-күйін анықтайтын факторлар, қылмыстар мен қылмыстардың жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайлар туралы жедел-тергеу ақпаратын талдау болып табылады. Сонымен қатар, жедел-тергеу профилактикасы ЖІО-ның дербес бағыты ретінде құқық бұзушылықтың әлеуметтік профилактикасының нақты ішкі жүйесі болып табылады [8, с.3].

Әділеттің генерал-майоры, заң ғылымдарының докторы А. М. Багметтың айтуынша, органдардың өзара әрекеттесуі және жедел-тергеу тобын құру экстремизммен күресудің жағымды аспектілерінің бірі. «Экстремизм және терроризмге қарсы іс-қимыл» туралы еңбегінде жедел – тергеу тобының келесідей міндеттерін көрсетті:

1 Қылмыстарды ашу және тергеу процесін басқаруды оңтайландыру.

2 Түрлі арналар арқылы келіп түсетін қылмыстар, олардың кінәлілері және қылмыстық істі тергеу үшін маңызы бар басқа да маңызды мән-жайлар туралы ақпаратқа уақтылы және жедел ден қою.

3 Алғашқы тергеу әрекеттерін уақтылы және тиімді жүргізу.

4 Перспективалық іздерді анықтау және тергеуді оңтайлы жоспарлау мақсатында ақпаратты іздеу және жан-жақты талдау бойынша тактикалық операцияны ұйымдастыру және жүргізу.

5 Ұсынылған тергеу және іздеу нұсқауларын тиімді және жылдам тексеру.

6 Күштер мен құралдарды барынша шоғырландыруды және жан-жақты пайдалануды, басқару мен өзара іс-қимылды ұйымдастырудың едәуір жоғары деңгейіне негізделген қылмыстарды анықтау және тергеу үшін әдістерді оңтайлы қолдануды қамтамасыз ету [9, 9 б.].

Қорытынды

2022 жылдың 2 қаңтарында Қазақстан Республикасында газ бағасының 2 есеге өсуіне қарсы наразылықтар басталды, кейін радикалдардың күшімен бейбіт митингілер мемлекеттік билікті төңкеру мақсатында жаппай тәртіпсіздіктерге ұласты. Дайындалған қаскүнемдер жағдайды шебер пайдаланып, халықты манипуляциялай отырып, мемлекеттік жүйеге белсенді түрде нұқсан келтіре бастады.

Бас прокурор Берік Асыллов Мәжілістің жалпы отырысында: «Мен айтқанымдай, бейбіт митингілерді қамтыған алғашқы толқын болды. Полиция оларға тап болған жоқ. Керісінше, билік бейбіт митингілерді өткізуге барлық мүмкіндік берді. Бірақ содан кейін наразылық білдірушілерге

наразылықты радикалдыға айналдырған экстремистердің барлық түрлері қосылды. Олардың ауқымына байланысты алғашқы қақтығыстар орын алды. Бұл екінші толқын. Үшінші толқында қылмыстық топтар пайда болды. Қиратулар мен өрттер болды".

Бұл жағдайда экстремизм айқын көрініс тапты және оны басу үшін ҰҚШҰ-ның барлық мемлекеттік органдары мен күштері, қақтығысты басу үшін тартылды

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Демин, Г. И. Снеговой, А. В. Щукин, В. М. Киреев, М. П. Махаков, Б. Д. Балаева, Д. Р. Жирнов Ю. Н.** – Москва: Академия управления МВД России, 2021. – 9 с.

2 Закон Республики Казахстан от 18 февраля 2005 года № 31–III «О противодействии экстремизму».

3 Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226 –V

4 Борьба с терроризмом и экстремизмом – залог здорового общества и безопасности. [Электронный ресурс]. – URL: <https://baikonur.sledcom.ru/Protivodejstvie-ekstremizmu-i-terrorizmu/item/1090214> (Дата обращения: 03.10.2022).

5 **Штомпка, П.** Социология. Анализ современного общества. – Москва, 2008. – 58 с.

6 **Фукуяма, Ф.** Идентичность: Стремление к признанию и политика непризнания. – Москва, 2019. – С. 64.

7 Проблема экстремизма, факторы его распространения и методы профилактики – мнения казахстанских экспертов 31-10-2018, 10:30. [Электронный ресурс]. – URL: <http://berlek-nkp.com/tadzhikistan/7040-problema-ekstremizma-factory-ego-rasprostraneniya-i-metody-profilaktiki-mneniya-kazahstanskih-ekspertov.html> (Дата обращения: 03.10.2022).

8 **Борин, Б. В., Ищук, Я. Г.,** Понятие оперативно-розыскной профилактики преступлений. – С. 3.

9 Московская академия следственного комитета Российской Федерации. Противодействие экстремизму и терроризму материалы международной научно-практической конференции (Москва, 7 июня 2017 года). – С. 9

10 Экстремизм как угроза безопасности Российской Федерации и современные методы борьбы с ним. [Электронный ресурс]. – URL: <https://pravo.team/uk-i-koap/gosudarstvennaya-bezopasnost/ekstrimizm/borba.html> (Дата обращения: 03.10.2022).

REFERENCES

1 **G.I. Demin, A. V. Snegovoy, V. M. Shchukin, M. P. Kireev, B. D. Maxakov, D. R. Balayeva, Yu. N. Zhirnov** – M. : Akademiya upravleniya MVD Rossii, 2021. S.9 [G. I. Demin, A. V. Snegovoy, V. M. Shchukin, M. P. Kireev, B. D. Makhakov, D. R. Balayeva, Yu. N. Zhirnov – M. : Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs of Russia, 2021. P.9].

2 Zakon Respubliki Kazaxstan ot 18 fevralya 2005 goda № 31-III «O protivodejstvii e`kstremizmu» [Law of the Republic of Kazakhstan dated February 18, 2005 No. 31-III «On countering extremism»].

3 Ugolovny`j kodeks Respubliki Kazaxstan ot 3 iyulya 2014 goda № 226-V [Criminal Code of the Republic of Kazakhstan No. 226-V dated July 3, 2014]

4 Bor`ba s terrorizmom i e`kstremizmom – zalog zdorovogo obshhestva i bezopasnosti. [The fight against terrorism and extremism is the key to a healthy society and security. [Electronic resource]. – URL: <https://baikonur.sledcom.ru/Protivodejstvie-ekstremizmu-i-terrorizmu/item/1090214> (Accessed 03.10.2022)].

5 **Shtompka, P.** Sociologiya. Analiz sovremennogo obshhestva. [Shtompka P. Sociology. Analysis of modern society. – M. : 2008. P.158].

6 **Fukuyama, F.** Identichnost`: Stremlenie k priznaniyu i politika nepriznaniya. [Fukuyama F. Identity: The desire for recognition and the policy of non-recognition. – M. : 2019. P.64].

7 Problema e`kstremizma, faktory` ego rasprostraneniya i metody` profilaktiki – mneniya kazaxstanskix e`kspertov 31-10-2018, 10:30. [The problem of extremism, factors of its spread and methods of prevention – opinions of Kazakhstani experts 31-10-2018, 10:30. [Electronic resource]. – URL: <http://berlek-nkp.com/tadzhhikistan/7040-problema-ekstremizma-faktory-ego-rasprostraneniya-i-metody-profilaktiki-mneniya-kazahstanskih-ekspertov.html> (Accessed 03. 10. 2022)]

8 **Borin, B. V., Ishhuk, Ya. G.,** Ponyatie operativno-rozy`sknoj profilaktiki prestuplenij. S.3 [The concept of operational investigative crime prevention]. P. 3.

9 Moskovskaya akademiya sledstvennogo komiteta Rossijskoj Federacii. Protivodejstvie e`kstremizmu i terrorizmu materialy` mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii (Moskva, 7 iyunya 2017 goda). S. 9 [Moscow Academy of the Investigative Committee of the Russian Federation. Countering extremism and terrorism Materials of the International Scientific and practical conference (Moscow, June 7, 2017)]. P. 9

10 E`kstremizm kak ugroza bezopasnosti Rossijskoj Federacii i sovremenny`e metody` bor`by` s nim. [Extremism as a threat to the security of the Russian Federation and modern methods of combating it. [Electronic resource]. – URL:

<https://pravo.team/uk-i-koap/gosudarstvennaya-bezopasnost/ekstrimizm/borba.html> (Accessed 03.10.2022)]

Материал баспаға 15.09.22 түсті.

* Н. М Мусабекова¹, М. А Баданина², К. Т Кабдулина³

^{1,2,3}Торайғыров университет, Республика Казахстан, г. Павлодар

Материал поступил в редакцию 15.09.22.

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ЭКСТРЕМИЗМУ С КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ ТОЧКИ ЗРЕНИЯ

В данном исследовании рассматривается актуальность проблемы экстремизма и различные формы ее проявления. Состояние, структура и динамика экстремистских преступлений, изменения в экстремизме. Правовые акты, регулирующие правовые и организационные основы противодействия экстремистской деятельности, ответственность за осуществление экстремистской деятельности. Понятие экстремизма. Уголовная ответственность за создание экстремистской группы и участие в ней. Работа государственных органов в области профилактики экстремизма и их компетенция. Анализ экстремистских преступлений. Был рассмотрен ряд особенностей состава преступления экстремистской направленности, представляющих собой экстремальные обстоятельства преступного характера. Мировые и отечественные мнения по экстремизму и терроризму. Роль профилактики экстремизма в Германии и Франции. Основная цель Договора о коллективной безопасности и международных соглашений, заключенных на его основе в рамках созданной организации Договора о коллективной безопасности (ОДКБ). Принятие решения СНГ о концепции сотрудничества государств-членов Содружества Независимых Государств в борьбе с терроризмом и другими насильственными проявлениями экстремизма. О событиях 2 января 2022 года в Республике Казахстан, слова Генерального прокурора. Результат и анализ этих событий. Изучаются пути и методы борьбы с экстремизмом. Криминалистические особенности преступлений, связанных с экстремизмом, содержание их структурных элементов и регулярные связи между ними. Заключение о предотвращении экстремистских преступлений.

Ключевые слова: Актуальность проблемы экстремизма, преступление экстремистской направленности, уголовная ответственность, государственные органы, терроризм, криминал, ОДКБ, СНГ, январские события.

N. M. Musabekova¹, M. A. Badanina², K. T. Kabdulina³

^{1,2,3}Toraigyrov University, Republic of Kazakhstan, Pavlodar

Material received on 15.09.22

COUNTERING EXTREMISM FROM A FORENSIC POINT OF VIEW

This study examines the relevance of the problem of extremism and various forms of its manifestation. The state, structure and dynamics of extremist crimes, changes in extremism. Legal acts regulating the legal and organizational basis for countering extremist activities, responsibility for carrying out extremist activities. The concept of extremism. Criminal liability for the creation of an extremist group and participation in it. The work of state bodies in the field of extremism prevention and their competence. Analysis of extremist crimes. A number of features of the composition of the crime of extremist orientation, representing extreme circumstances of a criminal nature, were considered. World and domestic opinions on extremism and terrorism. The role of extremism prevention in Germany and France. The main purpose of the Collective Security Treaty and international agreements concluded on its basis within the framework of the established Collective Security Treaty Organization (CSTO). Adoption of the CIS decision on the concept of cooperation of the member States of the Commonwealth of Independent States in the fight against terrorism and other violent manifestations of extremism. On the events of January 2, 2022 in the Republic of Kazakhstan, the words of the Prosecutor General. The result and analysis of these events. Ways and methods of combating extremism are being studied. Criminalistic features of crimes related to extremism, the content of their structural elements and regular links between them. Conclusion on the prevention of extremist crimes.

Keywords: Relevance of the problem of extremism, extremist crime, criminal responsibility, state bodies, terrorism, crime, CSTO, CIS, January events.

Теруге 15.09.2022 ж. жіберілді. Басуға 30.09.2022 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

3,02 Мб RAM

Шартты баспа табағы 11,4.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген А. К. Мыржикова

Корректоры: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3959

Сдано в набор 15.09.2022 г. Подписано в печать 30.09.2022 г.

Электронное издание

3,02 Мб RAM

Усл.п.л. 11,4. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка А. К. Мыржикова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3959

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

<https://vestnik.tou.edu.kz/>